

Ylva

Av Eva Thorstensson Landin

Jag kommer att frysa ihjäl, tänkte jag.

Lutade huvudet mot ratten och grät.

Medan snöstormen tilltog i styrka och snön täppte till vindrutan insåg jag att jag måste ta ett beslut eller ge upp.

Det var dagen före julafton samma år som jag fyllde 18 år.

Det var på den tiden då Sverige framstod som ett land där man lyckats skapa en rättvis social modell.

Det var långt innan det var okej att jaga sjukskrivna och arbetslösa ut på tillvarons gungfly.

Det var många år innan Sverige miste sin oskuld en februarinatt på Sveavägen i Stockholm.

Och långt innan ordet "loser" fick sin plats i Svenska Akademiens ordlista över svenska språket.

Det var innan mobiltelefonerna hade blivit människans bästa vän.

Och det var före den tid då vargarna kom tillbaka till Värmland.

Det var på den tiden då mitt körkort och en automatväxlad grå Volvo 145 betydde min *lilla* frihet.

Farsan, han tyckte om att köpa bilar och hade fått den med sig hem från stan en lördagsförmiddag.

Han behövde den inte.

Jag behövde den väldigt mycket.

Jag vaknade av att det var tyst i huset. En blek solstrimma sökte sig över mitt ansikte och stannade på väggen ovanför sängen. Elementet var hett och rummet litet så jag kastade av mig täcket, öppnade fönstret och andades in den friska kalla luften.

Det var jullov och sista året i gymnasiet. 102 dagar att kryssa över i fickkalendern. Snart mindre än 100 dagar till den *stora* friheten. Jag skulle fara iväg. Någonstans, vart som helst, men ut, bort. Det fanns en längtan att stilla.

Något som värkte i mig, som alltid värkt i mig. Något som var mitt och de oändliga skogarnas, stigarnas och vägarnas hemlighet. Tanken på de mättade dofterna av höst, vårbäckarna, sög i magen. Jag tog fram Sverigekartan som låg under sängen, slog planlöst upp ett uppslag och blundade när jag pekade. Storuman. Igår var jag till Öland och i förrgår till Strömstad.

Katten satt på köksbänken och tvättade sig efter maten och gråhunden Laika, efter Laika i rymden, viftade på svansen och hoppade upp på mig när jag kom in i köket. Det blir väl nästan svårast att skiljas från de där två när jag ger mig iväg, tänkte jag medan jag höll hennes huvud mellan mina händer och kysste henne på pannan.

– Du är fin, sa jag till henne.

Jag sträckte händerna mot taket och gäspade innan jag satte på kaffet. Njöt av ensamheten och tystnaden. Njöt av att känna doften av såpskurat köksgolv. En skål med hemkokta karameller på köksbordet, en röd duk med dansande tomtar. Tre brända ljus stack upp ur den vita mossan i adventsstaken

På bordet låg dagens meddelande från morsan.

Hej gumman.

Glöm inte gå ut med Laika.

Och så vill jag be dig, snälla hämta en gran. Jag hinner inte och pappa och Lennart kommer inte förrän i morgon.

Vi ses i kväll om du är vaken.

Mamma

Hämta en gran. Och det betydde: Att stjäla en gran. Helst knycktes granen på Bolagets skiften eftersom man tyckte att de hade råd att bjuda på en liten gran.

Det blir en bättre jul om man följer traditionerna, brukade morbror Allan säga och se nöjd ut. Han hade vad man kallade för *vita fingrar* men kunde inte få skadan klassad som arbetsskada. Han fick väl leva med sina värkande händer, fortsätta traktera motorsågen och hålla Billerudspamparna under armarna fram till pensionen, som han själv brukade säga.

Och i år var det min tur att dra Bolaget vid näsan. Det såg jag fram emot. Laika svansade runt mig medan jag drog på mig stövlarna. Hon brukade få följa med mig till skogen men lyckligtvis inte den här gången. Det var mildväder och sol när jag startade Volvon. Jag hade slängt in en yxa i bagageutrymmet. Backade ut runt uthusväggen och brusade iväg mot riksvägen. Solen hängde i grantopparna och bländade mig. Jag knäppte på radion, hörde Palmes röst: "Våldet har triumferat. Men eftervärldens dom har fallit hårt över dem som burit ansvaret.

Nu finns ytterligare ett namn att foga till raden: Hanoi - julen 1972."

Jag stängde av. Det var för långt bort för mig. Nästan abstrakt. Det var bara tevebilder som fladdrade förbi, för mig.

Bilen fick sladd när jag gasade på uppför backen, men jag hävde den, och en ilning i magen.

När jag knäppte på radion igen hade John Lennon avlöst Palme med *Imagine* och jag hummade med i texten.

När jag svängde av Sunnevägen upp mot Stensjön började de första flingorna dala. Stora och blöta smälte de på motorhuven. Blåsvarta moln hotade i rännan mellan de höga granarna upp mot nästa höjd. En frisk vind ruskade om i grantopparna

Jag vred av ”Nu är det jul igen...”. för att höra motorljudet och om däcken spann. Jag gillade känslan av att jag hade kontrollen. Nu var det bara bilen, naturkrafterna och jag.

Snömodd låg kvar sedan förra snöfallet. Ett par spår efter en timmerbil, annars oplogat.

Jag var inte mycket för att ge upp. Inte mycket för att vända och fara samma väg tillbaka, så jag fortsatte trots att snön nu murade igen rutan och fastnade som is på torkarbladen.

Jag svängde av ett par gånger, körde på gehör. Här fanns inga vägskyltar. Timmerbilschaufförerna förväntades känna vägsystemet som sin egen ficka. Jag hade trott att även jag var som hemma här.

Värmen i bilen var bra, så jag märkte inte att utetemperaturen hade sjunkit. När jag stängt bildörren mötte jag isande vind och skarp snö, ett mörker som föll snabbt. Granen väntade två meter från vägkanten. Snart skulle jag vara hemma hos karamellerna och kaffekokaren. Hemma hos katten och teven. Laika gillade inte att se på teve.

Jag drog på mig Lovikkavantarna och knöt till kapuschongen under hakan. Parkasen var inte så lång, men den var militärgrön, rätt dyr och väldigt snygg – rätt. Manchesterjeansen var inte så dyra, men de var bruna, och de hade hunnit bli lagom slitna sedan i somras. Fransade sig uppkäftigt längst ner. De *var* inte så varma, det erkände jag för mig själv jag när jag sjönk ner i diket där snön nådde mig en bit ovanför knäna. Blöta tunna byxor är ännu kallare än torra tunna byxor och långkalsonger kunde ha hjälpt lite grann. Jag ryckte på axlarna och svor en ramsa så änglarna grät, som min mormor brukade säga när hon hörde mig.

Granen var vass och onödigt vresig. Stammen seg och motsträvig. Doftade kåda och vilande sav. Medan jag hackade på stammen tätnade mörkret och stormen var över mig. Jag tänkte på att det var säkert värme kvar inne i bilen. Släpade upp granen på vägen. Famlade mig in i bakluckan efter en ljusblå bogserlina som låg slängd över sandsäcken som alltid låg där vintertid. I fall att. Snöklumpar hängde från vantarna. De var tunga och blöta så jag slängde in dem i bilen. Lyckades få upp granen på takräcket.

Knöt fast den slarvigt. Visste vad brorsan skulle ha sagt. Men mina stelfrusna händer lydde mig inte längre.

Äntligen inne i bilen. Den hade blivit kall. Jag vred startnyckeln. Klick, klick. En gång till: klick.

Nu var det så att den här bilen hade en egenhet: Startmotorn strejkade ibland. Men brorsan hade lärt mig knepet. Det var hur lätt som helst. Man tog bara skruvmejseln som låg i verktygslådan i bagageutrymmet och lade stålet mot två muttrar på startmotorn så att det uppstod kontakt. Då startade den som en klocka. Den operationen hade jag gjort många gånger. En gång med en förvånat gapande, rätt snygg, kille i passagerarsätet. ”Vänta lite”, hade jag sagt ” Jag ska bara fixa det här” Nonchalant hade jag sedan slängt skruvmejseln i baksätet och backat ut från parkeringen medan den snygge fortfarande gapade.

Jag öppnade mot snöstormen. Takljuset i kupén reflekterade de stora snöflingorna som piskade mot vindrutan och mot mitt ansikte. Jag skyndade mig för att inte ljuset skulle dra ur batteriet. Öppnade verktygslådan men där fanns ingen skruvmejsel. Inte en enda. Ingenstans i bilen fanns en enda skruvmejsel och snöstormen tilltog.

Jag stängde dörrarna och tittade på klockan. Den var bara halv sju. Ingen skulle sakna mig förrän morsan kom från jobbet klockan ett i natt.

Jag bestämde mig för att gå i hjulspåren tillbaka. Snön kylde genom gummistövlarna. Ficklampans batterier tog slut. Mörkret var fullständigt. Snöstormen och mörkret tvingade mig tillbaka till bilen.

Jag vred på tändningen två sekunder. Klockan var sju.

Den kom krypande längs baksidan av mina lår. Rädslan.

Jag hittade en filt i baksätet. Svepte den runt mig.

Rädslan kröp längs ryggraden. Jag tänkte på morsan. Jag insåg att jag inte ens skrivit ett meddelande om vart jag åkt.

Skogsvägarna och granarna var rätt många. Alla spår efter bilen var redan igensnöade.

Hur länge dröjde det innan man frös ihjäl?

Jag lutade huvudet mot ratten och grät.

Jag tänkte på hur onödigt det var och jag försökte att inte tänka på om det gjorde ont.

Snömodden på vindrutan hade börjat frysa fast. Jag frös, särskilt om händer och fötter. Filten värmdes ännu lite över ryggen.

Jag trodde att jag hade slumrat till och drömde. I en liten öppen strimma under vindrutetorkarbladet kunde jag se en skugga röra sig. Snabbt tryckte jag ner låsen runt om. Hjärtslagen pulserade i tinningarna. Skuggan rörde sig mot min sida av bilen. Jag hade inte sett någon annan bil. Inga ljus. Inga tecken på att någon människa hade kommit.

Jag såg ögonen i jämnhöjd med mina. Gula. Aningen sneda. Grå päls och jag tänkte på Laika. Nära rutan såg jag nosen. Svart och fuktig. De gula ögonen såg rakt in i mig. Jag blundade, höll för ögonen och viskade låten för mig själv. Tittade upp och ögonen var fortfarande där. ”Så stor är ingen gråhund, inte ens en sån där eskimåhund”, viskade jag. ”Så hög är ingen tamhund.” Och jag tog inte ordet *varg* i munnen.

Så hände det som jag aldrig kommer att kunna förstå och som jag inte har berättat för någon.

Den började långsamt, prövande, att vifta på svansen. Den var tyst. Skällde inte glatt, som Laika skulle ha gjort. Den backade ut på vägen och vände sig om. Viftade mera på svansen. Jag fick en känsla av att den ville lugna mig. Visa att den var snäll.

Jag visste att detta förmodligen var min sista chans. Att jag inget hade att förlora. Jag var nu så nerkyld så jag hade svårt att öppna dörren och ta mig ut. Snöstormen hade avtagit och det kändes som tio grader kallt. Tiden hade stannat. Jag hade börjat sörja mina framtida barn och mitt liv. Jag hade tänkt på hur länge det skulle dröja innan någon hittade mig. Hur jag skulle se ut, om jag skulle lukta illa. Hade gottat mig i tårarna som skulle fällas och gråtit över alla fina tal som skulle hållas på min begravning.

Djuret framför mig vände sig om och jag tyckte mig se ett leende.
Jag tänkte att jag har mist förståndet men att det kanske var naturens barmhärtighet och förberedelsen inför min död. Jag följde efter och kom till en korsväg, en större förbindelselänk.

Jag visste inte hur långt eller hur länge jag gått.

Jag hade fixerat den lätt vaggande, gungande djurkroppen framför mig.
Som i dvala.

Mina lår och mina knän hade domnat bort. Fötterna tog mig framåt. Jag kände dem som en brännande smärta. Filten runt huvudet och överkroppen skyddade en aning.

Ett steg i taget.

Aldrig hade mörkret varit mörkare.

Aldrig hade jag längtat innerligare efter mamma.

Två ljus, långt bort. Ett motorljud växte. En timmerbil kom emot mig. I ljuskäglan såg jag djuret vända sig mot mig och glida in i mörkret. In mellan de höga granarna.

Och aldrig hade jag anat att jag någonsin skulle kasta mig i armarna på gamla snusluktande, tjockmagade Kalle på Åsen.

Hans famn var varm. Han luktade diesel och barrträd. Hans frågor var många, min trötthet var oändlig och mina svar korthuggna. Värmen i hytten, den brummande motorn och hans säkra körning vaggade mig.

Jag tyckte mig se en smidig skugga rinna mellan granarna, ett par gula ögon följa mig. Mina handflator tycktes minnas mjuk päls.

Det gröna ljuset från radion lyste upp Kalles skäggstubb. "Stilla natt" silade genom högtalarna.

Han skrockade nöjt att det var tur att han ändå hade bestämt sig för att knycka *två* granar på Bolagets skog uppe vid Baksjön.